

The Holy See

Üzenete a béke 39. világnapjára

XVI. Benedek pápa

2006. január 1.

Igazságban a béke

1. A Béke Világnapjára írt immáron hagyományos üzenettel, most, az új év kezdetén szeretném kifejezni szívből jövő üdvözetemet minden férfinak és nőnek az egész világon, különösképpen azoknak, akik az erőszak és a fegyveres konfliktusok miatt szenvednek. Reményteli üdvözet ez egy kiegyensúlyozottabb világért, amelyben növekszik azok száma, akik egyénileg vagy közösségekben elkötelezve az igazság és a béke útját járják.

2. Mindenekelőtt őszinte tisztelettel szeretnék adózni elődeimnek, a nagy pásztoroknak, VI. Pál pápának és II. János Pál pápának, akik a béke eltökélt munkálói voltak. A nyolc boldogság lelkületétől áthatva ki tudták olvasni számos történelmi eseményből, amelyek pápaságuk idején zajlottak, Isten gondviselő lépéseit, aki nem felejtkezik meg az emberiség sorsáról. Az Evangélium fáradhatatlan hírvivőiként többször is arra szólítottak mindenkit, hogy Istentől induljanak ki, amikor előmozdítják a föld valamennyi népének békés együttélését. Ezen igen nemes tanítás mentén fogalmazódik meg első béke világnapi üzenetem: ismételten szeretném kifejezni a Szentszék határozott akaratát, amellyel folytatni kívánja a béke ügyének szolgálatát. Maga a Benedek név, amelyet Péter székének elfoglalása napján választottam, jelzi határozott elköteleződésemet a béke előmozdítására. Szándékomban állt ugyanis, hogy egyrészt Európa védőszentjére utaljak, aki az egész kontinens béketeremtő civilizációjának volt ihletője, másrészt XV. Benedek pápára, aki az I. világháborút, mint „*haszontalan öldöklés*”^[1] ítélte el, és azon munkálkodott, hogy mindenki felismerje a béke magasabb rendű szempontjait.

3. Az idei év gondolatébresztője – „*Igazságban a béke*” – azt a meggyőződést fejezi ki, hogy amikor az ember ráhagyatkozik az igazság fényére, akkor szinte magától értetődően a béke útját járja. A II. Vatikáni Zsinat, amely 40 évvel ezelőtt ért véget, a *Gaudium et spes* pasztorális konstitúció által megerősíti, hogy az emberiség „a reá váró feladatot – tudniillik, hogy az egész

földkerekségen minden ember számára egy igazán emberibb világot építsen – csak akkor tudja teljesíteni, ha mindenki megújódott lélekkel, az igaz békéért fáradozik”.^[2] De mit is jelent valójában a „béke igazsága” kifejezés? Ahhoz, hogy erre a kérdésre megfelelő választ adjunk, nagyon fontos tudatosítani, hogy a béke nem csupán a fegyveres konfliktusok hiányát jelenti, hanem úgy kell felfognunk, mint „a rend gyümölcsét, amelyet isteni Alapítója az emberi társadalomnak ajándékozott”. Olyan rend, amelyet „a mind tökéletesebb igazságosságra szomjazó embereknek kell megvalósítaniuk”^[3] A béke mint az Isten szeretete által tervezett és akart rend eredménye benső és legyőzhetetlen igazsággal bír, és megfelel «annak a váagnak és reménynek, amely bennünk megsemmisíthetetlenül él.^[4]

4. Ily módon körülírva a béke nem jelent mást, mint mennyei ajándékot és isteni kegyelmet, amely megköveteli minden szinten a legnagyobb felelősség gyakorlását, az emberi történelmet az isteni rendhez igazítva – igazságban, igazságosságban, szabadságban és szeretetben. Hogyan lehet annak a jónak a megvalósulásában reménykedni, ami maga a béke, ha az ember már nem igazodik a dolgok természetfeletti rendjéhez, és nem tiszteli az emberi szívbe írt egyetemes erkölcsi törvényből fakadó párbeszéd „nyelvtanát”^[5], ha az embert akadályozzák és gátolják teljes fejlődésében és alapvető jogainak védelmében, ha számos népet igazságtalanságok és egyenlőtlenségek elviselésére kényszerítenek. Így ugyanis elvesznek azok a lényeges alkotó részek, melyekben ezen jó igazsága testet ölt. Szent Ágoston a békét úgy írta le, mint »*tranquillitas ordinis*«,^[6] a rend nyugalma, amely végérvényesen megengedi, hogy hiánytalanul tiszteletben tartsuk és megvalósítsuk az ember igazságát.

5. Ki és mi akadályozhatja meg a béke megvalósulását? Ezzel kapcsolatban a Szentírás első könyve, a Teremtés könyve a hazugságot emeli ki, amit a teremtés történetének elején a kétszínű lény mondott ki, melyet János evangélista a „*hazugság atyjának*” nevez (Jn 8,44). A hazugság azon bűnök egyike, amelyeket a Biblia utolsó könyvének, a Jelenések könyvének utolsó fejezetei említenek, hogy jelezze vele a hazugok kizárását a mennyei Jeruzsálemből: „*Kifelé... mindenki, akik a hamisságot szeretik és művelik!*” (Jel 22,15). A hazugsághoz kötődik a bűn drámája, annak gonosz következményeivel, amelyek az egyének és a nemzetek életében pusztító hatást eredményeztek és eredményeznek. Elég arra gondolnunk, mi történt az elmúlt évszázadban, amikor eltévelyedett politikai és ideológiai rendszerek tervszerűen meghamisították az igazságot és így megdöbbentő számban zsákmányoltak ki és nyomtak el embereket, sőt egész családokat és közösségeket irtottak ki. Hogyan is ne aggódnánk komolyan ilyen tapasztalatok nyomán korunk hazugságait látva, melyek halállal fenyegető helyzeteket mutatnak a világ nem kevés régiójában? A béke hiteles keresése abból a tudatosságból kell kiinduljon, hogy az igazság és a hazugság kérdése minden embert érint, és meghatározza bolygónk békés jövőjét.

6. A béke valamennyi ember szívében jelenlévő elfojthatatlan vágy, minden egyedi kulturális sajátosságon túl. Éppen ezért mindenkinek fel kell vállalnia ezen értékes jó szolgálatát, és mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy semmiféle hamisság ne férközzön az emberi kapcsolatokba, hogy beszennyezze azokat. Minden ember egy és ugyanazon családhoz tartozik.

A saját különbözőségeik túlzott felmagasztalása ellentmond ennek az alapigazságnak. Ismét tudatosítanunk kell, hogy ugyanaz a végső soron transzcendens sors köt össze bennünket, hogy a saját történelmi és kulturális különbségeinket a legjobban juttathassuk érvényre, nem szembehelyezkedve más kultúrák képviselőivel, hanem egységre jutva velük. Ezek az egyszerű igazságok valósítják meg a békét; könnyen érthetővé válnak, ha tiszta szándékkal hallgatunk saját szívünkre. Akkor aztán a béke új formában jelenik meg: nem a háború egyszerű hiányaként, hanem mint az igazsággal kormányozott társadalom állampolgárainak az együttélése, melyben mindenki számára a lehető legtökéletesebben valósul meg a *jó*. A béke igazsága mindenkit arra hív, hogy termékeny és őszinte kapcsolatokat ápoljon, arra ösztönöz, hogy a megbocsátás és a kiengesztelődés útjait keresse és járja, hogy megszólalásaiban őszinte legyen és adott szavához hűséges. Különösen Jézus azon tanítványa, akit a rossz fenyeget és ezért érzi, hogy az isteni Mester szabadító közbelépésére van szüksége, bizalommal fordul hozzá abban a tudatban, hogy Ő „*bűnt nem követett el, hamisság nem volt ajkán*” (1Pét 2,22; vö. Iz 53,9). Jézus ugyanis önmagát igazságnak nevezte, és szavaiban, melyeket az apokalipszis egyik látomásában a látóhoz intézett, mély ellenszenvvel szólt azokról, „*akik a hamisságot szeretik és művelik*” (Jel 22,15). Ő az, aki az ember és a történelem teljes igazságát felfedi. Kegyelmeinek erejével lehetséges megmaradni az igazságban és az igazságban élni, mert csak Ő az, aki egészen igaz és hűséges. Jézus az igazság, aki békét ad.

7. A béke igazságának érvényesülnie kell és jótékony fényének sugarát érvényesítenie kell akkor is, amikor szörnyű háborúban találjuk magunkat. A II. Vatikáni Zsinat atyái a *Gaudium et spes* pasztorális konstitúcióban aláhúzták, hogy „*Ha pedig szerencsétlen módon már kitört a háború, ezáltal nem válik minden megengedetté a harcoló felek között*”.^[7] A nemzetközi közösség nemzetközi humanitárius jogrendet állított fel, hogy a háború pusztító következményeit – mindenekelőtt a civil lakosság körében, amennyire lehet – korlátozza. Abból a meggyőződésből kiindulva, hogy a béke igazsága a háborúban is létezik, a Szentszék sokszor és sokféle módon juttatta kifejezésre ezen emberi jogok támogatását, és követelte tiszteletben tartásukat és azonnali megvalósításukat. A nemzetközi humanitárius jogrend azon kívánalmak legkedvezőbb és leghatékonyabb kifejezőmódjai, melyek a béke igazságából erednek. Éppen ezért minden nép kötelessége ezeknek a jogoknak a tiszteletben tartása. Értéke nagyra becsülendő és korrekt alkalmazását pontos előírásokkal kell garantálni, melyek képesek szembeállni a modern fegyveres konfliktusok bizonytalan helyzetével, valamint az egyre újabb és kifinomultabb fegyverrendszerek használatával.

8. Hálával gondolok a nemzetközi szervezetekre és azokra, akik folyamatosan, teljes erővel dolgoznak a egyetemes emberi jogok érvényesítése érdekében. Hogyan is feledkezhetnék itt meg azokról a katonákról, akiket kényes műveleteknél vetnek be, hogy lezáruljon egy konfliktus és megteremtsék a helyreállításhoz és a béke megvalósításához szükséges feltételeket? Számukra is szeretném felidézni a II. Vatikáni Zsinat szavait: „*Akik pedig katonáskodva szolgálják hazájukat, ne másnak tekintsék magukat, mint olyanoknak, akik a népek biztonsága és szabadsága fölött őrködnek. S míg szolgálatukat ebben a szellemben végzik, valóban a béke megszilárdításához*

járulnak hozzá".[8] Ilyen lelkülettel teljesítik lelkipásztori szolgálatukat a Katolikus Egyház tábori püspökségei. A tábori püspökökhöz és a tábori lelkészekhez intézem bátorításomat, hogy minden körülmények között és helyzetben maradjanak meg a béke igazságának hűségese hirdetői.

9. A béke igazságát a terrorizmus a mai napig is drámaian veszélyezteti és tagadja, fenyegetéseivel és gyilkos cselekményeivel képes a világot félelemben és bizonytalanságban tartani. Elődeim, VI. Pál és II. János Pál, többször is felleptek, hogy felhívják a nyilvánosság figyelmét a terroristák iszonyatos felelősségére, és hogy elítéljék haláltervük értelmetlenségét. Az ilyen tervek tragikus és megrázó nihilizmusból táplálkoznak, amit II. János Pál ezekkel a szavakkal írt le: „Aki terrorista módszerekkel öl, az semmibe veszi az emberi társadalmat, reménytelenséget tanúsít az élettel és a jövővel szemben. Csak ebben az állapotban képes az ember gyűlölni és rombolni”.[9] Nem csupán a nihilizmus, hanem a vallási fanatizmus is – amit ma sokszor fundamentalizmusnak hívnak – tud terrorista szándékokat és cselekedeteket inspirálni és táplálni. Mivel II. János Pál pápa kezdettől fogva sejtette a veszélyt, melyet a fanatikus fundamentalizmus jelent, megbélyegezte azt és óvott attól, hogy bárki erőszakkal kényszerítse másokra saját meggyőződését az igazságról. Ezt írta: *„Az emberi méltóságot sértjük meg, ha általunk vélt igazságokat másokkal erőszakos módon akarunk elfogadtatni, és Istent is megsértjük, akinek az ember a képmása*”.[10]

10. Jól látható, hogy a nihilizmus és a fundamentalizmus téves módon kapcsolódik az igazsághoz: a nihilisták minden igazság létezését tagadják, a fundamentalisták megengedhetőnek tartják, hogy igazukat másokra kényszerítsék. Bár gyökereik különbözőek, és különböző kulturális kontextusban nyilvánulnak meg, mégis a nihilizmus és a fundamentalizmus közös nevezőre talál az ember, az élet és – végső soron – Isten veszélyes megvetésében. Ezen közös, tragikus eredmény alapján nyugszik ugyanis végső soron Isten teljes igazságának elferdítése. A nihilizmus tagadja Isten *létét* és gondviselő jelenlétét a történelemben. A fanatikus fundamentalizmus Isten szeretetteljes és irgalmas arcát olyan bálványokkal helyettesíti, melyeket saját képmására gyártott. Vizsgálva napjainkban a terrorista jelenség okait, kívánatos számon tartani a politikai és társadalmi jellegén túlmenően a kulturális, vallási és ideológiai okait is.

11. A veszélyeket látva, amelyeket az emberiség a mai korban átél, minden katolikus feladata, hogy az egész világon egyre határozottabban hirdesse a „béke evangéliumát” és tegyen tanúságot róla, egyértelműen kimondva, hogy a béke igazságának megszilárdításához elsődleges és nélkülözhetetlen feltétel Isten teljes igazságának elismerése. Isten a megmentő Szeretet, a szerető Atya, aki gyermekeit testvériségben élve szeretné látni, s akik felelősséggel és különböző talentumaikkal végzik szolgálatukat az emberiség családjának közös javáért. Isten a remény kiapadhatatlan forrása, aki értelmet ad az egyén és a közösség életének. Isten, és csak Isten teszi hathatossá a jó kezdeményezéseket és a békét. A történelem teljes mértékben visszaigazolta, hogy Isten elleni harc, amely Őt ki akarja űzni az emberi szívekből, megfélemlíti és elszegényíti az emberiséget, és kilátástalan döntésekbe sodorja. A Krisztus hívőknek tehát buzgón kell Istenről tanúságot tenniük, aki szétválaszthatatlanul igazság és szeretet; ökumenikus együttműködéssel a

béke szolgálatába kell állniuk, valamint párbeszédet folytatniuk más vallásúakkal és minden jóakarató emberrel.

12. Ha az aktuális világhelyzetet nézzük, örömmel állapíthatunk meg néhány ígéretes jelet a béke felépítésének útján. Gondolok például a fegyveres konfliktusok számának csökkenésére. Ezek még bátortalan lépések a béke ösvényén haladva, de már eljutottak olyan fokra, hogy biztonságosabb jövőt vázolnak fel, különösen Palesztina, Jézus szülőföldje meggyötört népei számára, valamint az afrikai és az ázsiai kontinens lakosai számára, akik évek óta várják, hogy a béketeremtés és kiengesztelődés jegyében elindított kezdeményezések pozitív eredménnyel záruljanak. Vigasztaló jelek ezek, amelyek megerősítésre várnak mindenekelőtt a nemzetközi közösség és szervezetei részéről, mert ezek előzhetik meg leginkább a konfliktusokat, és békés megoldást nyújthatnak a még meglévőknek.

13. Mindez nem vezethet egyfajta naiv optimizmushoz. Sajnos nem lehet elfeledkezni arról, hogy továbbra is folytatódnak a véres testvérgyilkosságok és a pusztító háborúk, amelyek a föld nagy részén könnyeket és halált teremnek. Vannak olyan helyzetek, amelyekben a konfliktus parázsként ég a hamu alatt, és újból lángra lobbanva beláthatatlan nagyságú pusztítást okozhat. A hatóságok ahelyett, hogy a rendelkezésre álló eszközökkel a béke eredményes előmozdításán munkálkodnának, más nemzetek ellen szítanak gyűlöletes érzéseket az állampolgároknak, és ezzel nagy felelősséget vonnak magukra: kockáztatják azt a kényes egyensúlyt, amelyet különösen veszélyeztetett vidékeken fáradságos tárgyalásokkal már elértek, előidézve ezzel az emberiség még bizonytalanabb és borúsabb jövőjét. És mit szóljunk azokhoz a kormányokhoz, amelyek nukleáris fegyverekre támaszkodva akarják országuk biztonságát garantálni? A megszámlálhatatlan jóakarató emberrel együtt kijelentjük, hogy egy ilyen jövőkép nemcsak, hogy mélyen elszomorító, hanem teljes egészében kudarcra is van ítélve. Egy nukleáris háború esetén nem lennének győztesek, csak áldozatok. A béke igazsága megköveteli, hogy mindenki – azok a kormányok, amelyek akár nyíltan, akár titkosan, de birtokolnak nukleáris fegyvereket, és azok is, amelyek szeretnének ilyeneket beszerezni –, világos és határozott lépésekkel ellenkező irányba fordítsák ezt a folyamatot, és törekedjenek a nukleáris fegyverek leszerelésének rendezett irányára. Az ily módon megtakarított forrásokat fejlesztési programokra lehetne fordítani, amely mindenki javát szolgálja, de elsősorban a legszegényebbeket.

14. Sajnálattal kell ennek kapcsán megállapítanunk az aggasztóan megnövekedett katonai kiadásokat és a még mindig virágzó fegyverkereskedelmet, miközben a nemzetközi közösség által kezdeményezett politikai és jogi vita a fegyverleszerelésről csaknem az általános közömbösség mocsarában rekedt meg. Milyen békekilátásokról beszélhetünk, ha folytatódik a fegyvergyártással kapcsolatos befektetés és az újabb fegyverek kifejlesztése? A vágyakozás, amely szívem mélyéből tör fel, hogy a nemzetközi közösség nyerje vissza bátorságát és bölcsességét, hogy meggyőződéssel és egyetértésben újra indíthassa a fegyverek leszerelését, ténylegesen alkalmazva a békéhez való jogot, amely minden ember és minden nép joga. A béke javán örködvé a nemzetközi közösség különböző szervezetei visszaszerezhetik azt a tekintélyt, amely

elengedhetetlen ahhoz, hogy hihetőek és hatékonyak legyenek kezdeményezéseik.

15. Az elsők, akik jól járnak a nemzetközi leszereléssel, a szegény országok, akik számos ígélet után jogosan emelik fel szavukat, hogy valóban előre léphessenek a fejlődés útján. Ezt a jogot ünnepélyesen kihangsúlyozták az ENSZ legutóbbi, ünnepi ülésén is, amelyet a világszervezet létrejöttének 60. évfordulóján rendeztek ebben az évben. A Katolikus Egyház, miközben kifejezi bizalmát e nemzetközi szervezet iránt, kívánatosnak látja, hogy intézményeiben és működésében újításokat hajtson végre, amelyek révén képes lesz választ adni a modern kor megváltozott kihívásaira, utalva a globalizáció széleskörű jelenségére. Az Egyesült Nemzetek Szervezetének hatékonyabbá kell válnia, hogy előmozdíthassa a béke, a szolidaritás és az igazságosság értékeit a világban. Az Egyház a maga részéről, hűen az alapítójától kapott küldetéshez, mindenütt fáradhatatlanul hirdeti a „béke evangéliumát”. Az a szilárd meggyőződés lelkesíti, hogy szolgálata nélkülözhetetlen mindazok számára, akik a béke előmozdítói. Az Egyház, mivel hiteles és örökkévaló, mindenkit emlékeztet arra, hogy a békét Isten és az ember igazságának sziklájára kell építeni. Csak ez az igazság teszi fogékonnyá a lelkeket az igazságos magatartásra. Csak ez az igazság nyit meg a szeretetre és a szolidaritásra. Csak ez az igazság ad bátorítást, hogy szabadabb és egymás iránt helytállóbb emberi közösségért munkálkodjunk. Igen, csak Isten és az ember igazságán állhatnak a hiteles béke alapjai.

16. Mostani üzenetem befejezéseként különösképpen is a krisztushívőkhöz szeretnék fordulni, hogy megújítsam őket abban a hivatástudatban, amelynek révén az Úr figyelmes és készséges tanítványaivá válnak. Hallgatva az evangéliumot, kedves testvéreim és nővéreim, megtanuljuk, miképpen alapozzuk meg a békét abban az igazságban, amely a szeretet parancsához ragaszkodó napi létezésre épül. Fontos, hogy minden közösség elkötelezze magát az önnevelés és a tanúságtétel intenzív és részletekig hatoló művelésében. Ez formálja mindenkiben azt a sürgető ismeretet, hogy mélységeiben ismerjük meg a béke igazságát. Egyúttal kérem, hogy odaadóbban imádkozzunk a békéért, amely mindenekelőtt Isten adománya, szüntelen könyörgésünk eredményeként. Hálát adva az isteni segítségért, meggyőzőbben és világosabban fog megvalósulni a béke igazságának hirdetése és tanúsítása. Bizalommal és gyermeki ráhagyatkozással forduljunk Máriához, aki a Béke Királyának Édesanyja. Most, az új év kezdetén őt kérjük Isten egész népének megsegítésére, hogy minden helyzetben a béke munkálói legyünk, rábízva magunkat arra az Igazságra, amely szabaddá tesz bennünket. (vö. Jn 8,32). Az ő közbenjárása nyomán legyen képes az emberiség növekedni a béke értékelésében, és elkötelezni magát, hogy meg is jelenítse a világban. Így teremtünk nyugodtabb és biztosabb jövőt a következő nemzedékeknek.

Vatikán, 2005. december 8.

Jegyzetek:

- [1] Felhívás a hadban álló népek vezetőihez (1917. augusztus 1.): AAS 9 (1917) 423.
- [2] Gaudium et spes, no. 77.
- [3] Gaudium et spes, no. 78.
- [4] II. János Pál pápának a Béke Világnapjára szóló üzenete, 2004, 9.
- [5] Idézet II. János Pál beszédéből, amelyet az ENSZ 50. Általános Közgyűlésén mondott (1995. október 5.), 3.
- [6] De civitate Dei, XIX, 13.
- [7] Gaudium et spes, no. 79.
- [8] Gaudium et spes, no. 79.
- [9] II. János Pál pápának a Béke Világnapjára szóló üzenete 2002, 6.
- [10] II. János Pál pápának a Béke Világnapjára szóló üzenete 2002, 6.

© Copyright 2005 - Libreria Editrice Vaticana